

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar Slutbetänkande från Pensionsåldersutredningen – Åtgärder för ett längre arbetsliv (SOU 2013:25)

Medlingsinstitutets yttrande begränsas till några synpunkter med anknytning till utredningens förslag om höjd åldersgräns för uttag av kollektivavtalade tjänstepensioner.

Alltsedan Saltsjöbadsavtalet 1938 har det funnits en samsyn om att huvudansvaret för löner och anställningsvillkor ligger hos arbetsmarknadens parter. Kollektivavtalade pensionslösningar är ett komplement till det statliga pensionssystemet och en viktig del i utformningen av anställningsvillkoren. Samtidigt möjliggör avtalslösningar lämpliga branschanpassningar som parterna enas om. Avtalsregleringar av arbetstiden, delpensionslösningar för äldre arbetstagare och andra frågor som hänger samman med hur arbetstiden utnyttjas är en del av lönebildningen. Kostnaden har belastat löneutrymmet.

Det är en svår balansgång för staten att åstadkomma angelägna reformer på områden som helt eller delvis är reglerade i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter. Avtalen kan i vissa fall vara så konstruerade att reformerna inte får avsedd effekt. Att sätta gällande avtal ur spel genom lagstiftning är en högst vanskelig åtgärd med tanke på att Sverige ratificerat ILO-konventionerna nr 98 om organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten och nr 154 om främjande av kollektiva förhandlingar. I mars 2003 beslutade ILO:s föreningsfrihetskommitté att 2001 års ändring i lagen om anställningsskydd, som bl.a. gick ut på att bestämmelser i kollektivavtal som stadgade avgångsskyldighet vid 65 års ålder var ogiltiga, inte var förenliga med konventionen nr 98.

Utredningens förslag att höja åldern för uttag av kollektivavtalad tjänstepension från 55 år till 62 år är utan tvekan ett ingrepp i ingångna avtal.

Höjningen ska inte träda i kraft förrän 2017 och tanken är att avtalen under mellantiden ska anpassas till lagstiftningen. Det är angeläget att de aviserade trepartssamtalen kring denna fråga kommer till stånd. I samband härmed bör det nog analyseras vilka effekter förändringen får för parternas autonomi och ansvar för lönebildningen liksom hur förändringen ska genomföras så att den inte sker i strid med Sveriges internationella åtaganden.

I detta ärende har generaldirektören Claes Stråth beslutat. Chefsjuristen Kurt Eriksson har varit föredragande.

Claes Stråth

Kurt Eriksson